

הַחֶכֶם הַיּוֹמִי

חכמים מרבים שלום בעולם בין ישראל לעמים

אהבת ישראל

צדקה ומרפא

לימוד התורה

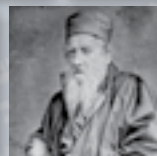
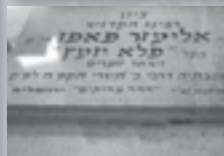
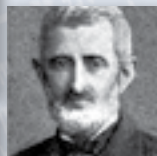
מסורת אבות

מנהג ישראל

גאולת ישראל

כל ישראל חברים
ALLIANCE ISRAËLITE UNIVERSELLE

www.hyomi.org.il

החכם היומי

מסורת שאי אפשר לשכוח

החכם היומי הוא מאגר מידע אינטרנטי נגיש על חכמי ישראל בדורות האחרונים ודברי תורתם בנושאים של 'אהבת ישראל', 'צדקה ומרפא', 'לימוד תורה', 'מנהג ישראל', 'מסורת אבות', 'גאולת ישראל', ו'בין ישראל לעמים', בכל יום נלמד דף על חכם אחר, שאותו יום הוא מועד פקידתו.

מאגר המידע מהווה תשתית ללימוד יומי בבתי כנסת, קהילות ובתי ספר. יום ועוד יום נאסוף את אבני הזיכרון שהתפזרו, ונבנה לנו ממנו בניין עדי עד. יסודתנו בהררי קודש, וראשו מגיע השמימה.

ויהי רצון מלפני א-לוהי השמיים לקיים לנו את כל חכמי ישראל, קדושים אשר בארץ המה, בכל מקומות מושבותיהם, וזכותם תעמוד לנו בזה ובבא.

חוברת זו היא ראשונה בסדרת חוברות שיאירו את דבריהם של החכמים על אהבת ישראל, לימוד תורה, גאולת ישראל ועוד.

לֹא תִקַּח
וְלֹא תִטֹּשׁ
אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ
וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ
כְּמֹד
אֲנִי ה'.

ויקרא, פרק יט, פסוק יח

חכם אליהו בן אמוזג

נולד ב"ג אייר תקפ"ג (1823)
בליורנו שבאיטליה.

משפחתו הגיעה לליורנו מפאס שבמרוקו. בשנות העשרים לחייו החל לכהן כדרשן, דיין ומלמד בבית המדרש לרבנים בליורנו. חכם אליהו בן אמוזג הקים בית דפוס וחיבורים רבים של חכמי מרוקו הודפסו בו. ספריו נכתבו בעברית, איטלקית וצרפתית, ביניהם: 'אם למקרא' - פירוש לתורה. 'ישראל והאנושות' ו'בשבילי המוסר' - חיבורים פילוסופיים. חכם אליהו בן אמוזג נפטר ביום ד' אדר א' תר"ס (ת"ש) ונקבר בעירו.

'ואהבת לרעך כמוך' - ממה ששינה וכתב 'ואהבת לרעך' ולא אמר 'לבני עמך', שמענו שבכלל 'רעך' - כל מין האדם. והרי זה כאילו יאמר: כל כך צריך אתה לזיהר מלנקום ולנטור את בני עמך, כי זה כלל גדול, 'ואהבת לרעך כמוך' - יהיה מי שיהיה.

וממה שזורה שהאמת כן, הוא מה שכתוב להלן 'כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם, ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים'.

ושמא תאמר, גר זה, איננו - רק גר שקיבל עליו כל המצוות. אם כן 'הגר אתכם' - מה בא ללמדנו? ואם הוא גר צדק הרי הוא כישראל בכל מקום שיהיה. הא למדת, שאין לגר זה קורבת עמך, רק היותו גר אתכם.

אם למקרא, ויקרא, דף מו עמ' א-ב, הוצאת אליהו בן אמוזג וחבריו, ליורנו, תרכ"ג (1863)

חכם חזקיה שבת

נולד בשנת תרכ"ב (1862) בעיר
סלוניקי ביוון.

בשנת תרכ"ח (1867), והוא בן

5, עלה עם הוריו לארץ ישראל והמשפחה התיישבה בירושלים. בשנת תרס"ד (1904) התמנה לחכם באשי בטריפולי שבלוב ובשנת תרס"ח (1908) לחכם באשי בחאלב שבסוריה. תפקיד שבו שימש כשמונה עשרה שנה. בשנת תרפ"ו (1926) שב לירושלים והתמנה כראש אב בית הדין וכחבר מועצת הרבנות הראשית. ספרו שיצא לאור הוא 'דברי חזקיהו'. חכם חזקיה שבת נפטר ביום כ"ג אב תשט"ו (1955) ונקבר בירושלים.

ודבר זה לאהוב איש את אחיו, ולבוא לעזרתו, לא נצרך בין ישראל לחברו, אלא גם עם שכנו - האינים יהודים, צריך להיות עמהם, באהבה ולרדוף שלומם וטובתם, ודבר זה מלבד שהשכל מחייבו, גם התורה הקדושה, אשר דרכיה דרכי נועם, היא מחייבת אותנו על זה.

הלא המצרים הרעים, בני חם עובדי עבודה זרה, אשר ענונו למרבה, ולא הניחו עבודת פרך אשר לא העבידו את אומתנו כידוע, על כן זה צוותה התורה שתתעלה שלא לשנוא אותם יען מה, יען כי גרים היינו בארצם. על אחת כמה וכמה על האומות שבזמנינו, שלא עובדי עבודה זרה, ויושבים בארצותם כגרים ותושבים באין מכלים.

דבר שוודאי חייבים אנו להיות איתם באהבה וחביבה. ואם חלילה הם בצרה, מחויבים אנו גם כן להשתתף בצרתם ולהצטער עליהם ... באופן שאדברא לכל האומות זאת חובתנו לאהבם, כאהבת איש לאחיו, ובזה יכירו וידעו, שיש לנו תורה תמימה, המדריכנו בדרך אמת, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עלינו.

דברי יחזקיהו, עמ' קנו-קנו, דפוס השלם לרבי עזרא חיים מדמשק, ארם צובא, תרפ"א (1921)

כִּי יִדְעֵתִיו

לִמְעַן אֲשֶׁר יֵצֵא

אֶת בְּנֵיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו

וְשִׁמְרוּ דְרָכָה

לַעֲשׂוֹת

צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בראשית, פרק יח, פס' ט

חכם אברהם דוד שלם

נולד בכ"ו טבת תרפ"ח (1928) בירושלים.

הוא נסמך לרבנות בידי הראשון לציון החכם בן ציון מאיר חי עוזיאל. בשנת תש"ח (1948) הצטרף לשורות מגיני ירושלים. בשנת תש"י (1950) עבר ללימה, בירת פרו, לעמוד בראש הקהילה. לאחר מכן עבר למקסיקו, ומשם עבר לסיאטל בארה"ב. חכם אברהם דוד שלם שב לירושלים ועמד בראש מתחם 'בית היתומים הספרדי'. בין ספריו 'אשד נחלים' פירוש לקהלת; נאות דשא - מחזור לראש השנה ויום הכיפורים.

חכם אברהם דוד שלם נפטר בכ"ג אלול תשע"ד (2014) ונקבר בירושלים.

חכם יהודה ליאון אשכנזי

ידוע בכינוי 'מניטו', נולד בכ"ה סיוון תרפ"ב (1922) באוראן שבאלג'יריה.

בשנת תש"ג (1943) נטל חלק כאלג'ירי בשחרור צרפת מגרמניה, ונפצע באלזאס. בשנת תש"ה (1945) היגר לצרפת ופעל למען שיקום הקהילה היהודית שם. הוא לימד תורה ופילוסופיה, והיה מראשי 'אסכולת פריז למחשבת ישראל'. בשנת תשכ"ח (1968) עלה לארץ והפך למנהיגם הרוחני של יוצאי צרפת בארץ. מבין ספריו: 'סוד העברי', 'מדרש בסוד ההפכים' ומספד למשיח'.

חכם יהודה ליאון אשכנזי נפטר בט' חשוון תשנ"ז (1996), ונקבר בירושלים.

דרך ה' ואמונתו היא דוקטרינה של 'לעשות צדקה ומשפט'. אין די במשפט וחוקה יבשים. העולם והחברה האנושית יחרבו, וימיטו שואה על כל היקום, אם חוכמתם ומחקריהם לא ישתלבו בצדקה וחסד, באמת ושוויון, וזכות קיום לכל מי שנוצר בצלם א-לוהים ללא אפליה של גזע, צבע ודת.

תיקון העולם במלכות שדי תתאפשר, ויושבי תבל ושוכני ארץ יגיעו למצב נעלה זה, רק באהבת הזולת, שמירה על זכויותיו ועשות צדקה וחסד, 'כי באלה חפצתי נאום ה'.

אשד הנחלים, חלק שלישי, עמ' קיב-קיג, דפוס רפאל בן חיים הכהן, ירושלים, תשס"ט (2009)

המוסר הבסיסי הוא אוניברסלי, והוא מכונה 'דרכא דארעא', או 'אורח ארעא' בארמית, כלומר, אותה התנהגות טבעית של האדם הטבעי כדי שניתן יהיה לחיות בחברה האנושית, פשוטו כמשמעו. קודם כול עליי להכיר שאני נבראתי ושאתי מקבל את היש שלי מהבורא. ...

במקביל עלי להכיר שהאחר הוא גם כן בריאה של אותו בורא ומוטלת על שנינו משימה משותפת והיא לפתור את משוואת האחוזה, תוך כיבוד הדדי בין שני 'אני שווה ערך', בלי ניסיון להפוך את האחר לאובייקט או לכפות עליו יחס של אדון-עבד. ...

ישנו מוסר אצל אומות העולם, בעיקר אצל חסידי אומות העולם שהבינו את חשיבות אימוץ וטיפול אותם ערכים שהם בבחינת הקדמה לקדושה. יש לאותם חסידי אומות העולם שאיפה כנה לבנות חברה אנושית בה האחר מוגן ויכול לחיות.

סוד מדרש התולדות, א, עמ' 199-200, דפוס דודו, קריית ארבע, ספריית חווה, בית אל תשס"ט (2009)

הלל אומר:
הוי מתמידיו של אהרן,
אוהב שלום,
ורודף שלום,
אוהב את הבריות
ומקרבו לתורה:

מסכת אבות, פרק א, משנה יב

חכם אברהם אזולאי

נולד בשנת ש"ל (1570) בפאס שבמרוקו.

בשנת ש"ס (1600) בהיותו בן 30, עלה לארץ ישראל וקבע את מושבו בעיר חברון, שם למד וביאר את תורת הרמ"ק - האור יקר. בשנת שע"ט (1619) עקב מגיפה שפרצה בחברון, עלה לירושלים, ומשם עבר לעזה. הוא זכה לשוב לחברון ושם פרסם את חידושי התורה שכתב במשך השנים. מבין ספריו שיצאו לאור: 'אור החמה' ו'אור הלבנה' על הזוהר, 'בעלי ברית אברהם' - ביאורים על התנ"ך, 'אהבה בתענוגים' - פירוש על מסכת אבות.

חכם אברהם אזולאי נפטר ביום כ"ד חשוון ת"ד (1643) ונטמן בעיר חברון.

אחר שיהיה טבעו אוהב השלום, מזה ימשך שיהיה בטבעו לאהוב את הבריות. ...

ואמר: 'הוי אוהב את הבריות' - כלומר במה שהם בריותיו יתברך לבד - צריך לאהוב אותם, יהיו צדיקים או זולתם, ובזה תהיה מקרבן לתורה, אף על פי שהם רחוקים ממנה.

אהבה בתענוגים, עמ' כח, הוצאת אורות החיים, ירושלים, תשמ"ז (1987)

חכם כִּלְפֹן משה הכהן

נולד בשנת תרל"ד (1874) באי ג'ריבה בדרומה של תוניסיה.

בשנת תרע"ז (1917) נתמנה לחבר בית הדין בג'ריבה. בשנת תרע"ט (1919) היה ממקימי תנועת 'עטרת ציון'. בחיבורו 'גאולת משה' הוא מציע הצעות מפורטות למבנה מדינת ישראל, לכשתוקם. משנת תרצ"ה (1935) ועד מותו שימש כאב בתי הדין. חיבר כארבעים חיבורים, החשובים שביניהם: שו"ת 'שואל ונשאל', 'ברית כהונה' - הלכות ומנהגים ו'דרש משה' - דרושים.

חכם כִּלְפֹן משה הכהן נפטר ביום שבת י"ח טבת תשי"י (1950) ונקבר בג'ריבה. 55 שנה לאחר פטירתו הועלו עצמותיו לישראל.

כי בצלם א-לוהים ברא את האדם, ואין ראוי להיות במחלוקת עם שום נברא, בין ישראלי ואחיו הישראלי, או בין ישראלי ונוצרי, או בין ישראלי וישמעאלי.

כי בנוגע אל האנושיות ויישוב העולם אחים אנחנו, אך בנוגע אל הדת והדין הם ילכו להם באשר יחפצו, ואנחנו נלך בשם ה' ובתורתו הקדושה הכתובה והמסורה,

ואין לכל הממשלות מבוא במה שנוגע אל הנפשות. כי רק הגופים נידונים לפניהם, ולכן הרשונו לעשות כתורה וכמצווה.

זכות משה, דרוש ז, לאתחלתא דגאולה, הודפס בתוך מטה משה, עמ' סד, תרע"ט (1918)

וְקִרְאתֶם

בְּאֶרֶץ לְכָל יֹשְׁבֶיהָ

יֹבֵל הוּא תְּהִיָּה לָכֶם

וְשִׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אָחִיו

וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ

תֵּשְׁבוּ:

ויקרא, פרק כה, פס י

חכם יהודה אלקלעי

נולד בשנת תקנ"ח (1789) בסרייבו שבבוסניה.

בשנת תקפ"ה (1825) בגיל 27, התמנה כרבה של הקהילה הספרדית בעיר זמון (כיום בסרביה). בשנת ת"ר (1840), אחרי שנה בעקבות מצב היהודים, התעורר למצוא פתרון לבעיית הגלות, תכניתו כללה עידוד לימודה של השפה העברית, מציאת מנהגים מאחדים, עלייה לארץ וכינון חיים מדיניים שם. בשנת תרל"ד (1874) עלה לארץ יחד עם אשתו, אסתר, והתיישב בירושלים. בין חיבוריו: 'מנחת יהודה' - רעיונותיו לסיום הגלות, 'קול מבשר', 'ספר חיים', 'גורל לה', 'מבשר טוב'. חכם יהודה אלקלעי נפטר ביום ד' תשרי תרל"ט (1878) בירושלים.

חכם מאיר טולדנו

נולד בחודש אייר תרמ"ו (1886) במכנאס שבמרוקו.

רבו המובהק היה חכם שלמה בן עמארא. משנת תרע"ב (1912) חכם מאיר טולדנו נמנה על חכמי הישיבה 'עץ חיים'. בשעות היום עבד כמורה בבית ספר, ובערב לימד תורה במכנאס ומחוצה לה. חכם מאיר טולדנו השאיר אחריו חיבורים ובתוכם: שו"ת, חידושים על התורה ועל התלמוד ודרושים. הם קובצו בספר 'מאיר עיניים', שיצא לאור בתוך הספר 'פי חכמים'. חכם מאיר טולדנו נפטר ביום י"ד אדר תש"י (1950).

הקיבוץ הנבחר והמאושר יעשו את ארצנו הקדושה ארץ החירות, ויקראו דרוור בארץ לכל יושביה, מבלי הבדל דת העם.

כי כל העמים ילכו איש בשם א-לוהיו, ואנחנו נלך בשם ה' א-לוהינו לעולם ועד.

כתבי רבי יהודה אלקלעי, כרך שני, עמ' 607, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים, תשל"ה (1974)

'כל הדר בארץ ישראל' - פירוש אפילו גוי, 'דומה כמי שיש לו א-לוה' - הואיל ודר בארץ ישראל, לפי שהיא מקום השראת שכינה, כמאמר הכתוב: 'עיני ה' א-לוהיך בו' - לפיכך כל הדר בארץ ישראל דומה שהוא מסתופף בצל שדי.

אבל 'הדר בחוץ לארץ', אפילו הוא עובד ה' ביותר, אפילו כן, דומה למראית עין כאילו אין לו א-לוה, לפי שהוא מסתופף בארץ העמים, שהיא נקראת ארץ העמים. ונראה כמו שעובד לא-להים אחרים כמו היושבים בה. למשל איש צרפתי ודר במרוקו דומה שהוא מרוקאי, ואיש מרוקו ודר בצרפת נראה שהוא צרפתי, ונראה שהוא פשוט נכון.

פי חכמים, מאיר עיניים, עמ' 71-72, הוצאת אורות יהדות המגרב, לוד, תש"ס (2000)

כ"ב

בֵּיתִי בֵּית תפלה

יָקָרָא לְכָל הָעַמִּים:

יְשַׁעְיָהוּ, פֶּרֶק נו, פֶּס 2

חכם יעקב משה טולדנו

נולד בשנת תרל"ט (1879) בטבריה.

אביו עלה לארץ ממקנס, שבמרוקו. בשנת תרע"ד (1914) גורש עם בני עירו לאי קורסיקה וכשחזר פעל למען ארגון הקהילה וגאולת המקומות הקדושים. בשנת תרפ"ו (1926) עבר לכהן בטנג'יר כדיין. בשנים תרפ"ח (1928) עד תרצ"ג (1933) כיהן כאב בית דין וסגן הרב הראשי בקהילות קהיר ואלכסנדריה. בשנת תש"ב (1942) נתמנה לרב הראשי בתל אביב יפו. בשנת תשי"ט (1958) נתמנה לשר הדתות. בין ספריו: שו"ת 'ים הגדול', 'משיב הנפש', 'בת עמי' 'טבריה וסביבותיה'.

חכם יעקב משה טולדנו נפטר ביום כ"ד תשרי תשכ"א (1960) ונטמן בירושלים.

חכם מהלל העדני

נולד בשנת תרמ"ג (1883) בעיר עדן שבתימן.

בשנת תר"ץ (1930) עלה לארץ ישראל והשתקע בתל אביב, כשהוא ממשיך במפעליו בתחום הרוחני-ספרותי. בין ספריו: 'אור החוזר' - פירוש על התורה ועל הנביאים, 'בין עדן ותימן' - דמויות והוויות חיים מהעיר עדן וסביבותיה, 'פירוש מהלל העדני' - על ספרי הכתובים, 'הנפש החיה' - חיבור פילוסופי, 'חכמת הקודש' - פירוש על ספר 'אורות הקודש' לרב אברהם יצחק הכהן קוק.

חכם מהלל העדני נפטר ביום כ"ח תשרי תשי"א (1950) בתל אביב.

שלחו, משם, מעיר תהילה ניו-יורק, לשאול - במה שרבים מאחינו בית ישראל, קונים בתי תפילות של בני ניכר, ועושים אותם בתי כנסיות ובתי מדרשות, אם כשר הדבר ונכון לעשותו? ...

יש לדון עוד להתיר בנידון שלנו... שגויים, בזמן הזה, לאו עובדי עבודה זרה הם. ...

בזמנם, שהכומרים שלטו בעם הנוצרים, להנהיגם כפי רוחם, והיו עושים תמונות שתי וערב, ופוקדים על ההמון להשתחוות להם.

אבל בזמננו, זה ודאי, כולם יודעים, שאינם אלא לזכר, כידוע. ואם כן אפילו שמשימין אותם בבתי תפלותם, אינם אלא נוי בעלמא, והבית שבו הם מונחים הוא להם - נוי של נוי, או תשמישי נוי, ולא אסור מן הדין - להנות בצלו וליישב תחתיו.

ספר שו"ת ים הגדול, סימן ט, עמ' טז, דפוס ראובן מ' מוסכוויתש, קהיר, (1931)

בקרב הערבים היתה משפחה אחת מכובדת ומיוחסת, משפחה שונאת הרג וביזה ובצע, ולה בית תפילה, שמו 'עידרוס', על שם מייסדו הקבור בתוכו, ואנשי עדתו מאמינים בו כנביא, נודרים לו נדרים, מבקרים את קברו אחת בשנה ועושים לו כעין הילולה.

בית תפילה זה חשוב ומקודש אפילו בין שוכני המדבר, והוא היה גם לנס ליהודים, בו היו מוצאים מקלט ומחסה בשעת התנפלות פתאום של שודדי המדבר, שהיו מסתערים על הכפר להרוג ולבזו בו.

בין עדן לתימן, כרך א, עמוד 4, הוצאת עם עובד, תל אביב, תש"ז (1947)

דְּרָגָה דְרָגִי

נַעַם

וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ

שְׁלוֹם

משלי, פרק ג, פס יז

חכם חיים דוד הלוי

נולד בשנת תרפ"ד (1924) בירושלים.

בשנת תש"ח (1948) נסמך לרבנות בידי חכם עזרא עטיה, ולאחר מכן גם בידי הראשון לציון חכם בן ציון מאיר חי עוזיאל. בשנת תש"ח (1948) שירת בגדוד תלמידי הישיבות 'טוביה'. בשנת תשל"ג (1973) מונה לראש אבות בתי הדין ולרב העיר תל אביב-יפו. בין חיבוריו הרבים: 'בין ישראל לעמים' - סוגיות מדיניות, 'מקור חיים' - ספר הלכה מקיף, 'תורת חיים' - על פרשת השבוע, 'נצח משה' - הגות על התורה, 'עשה לך רב' - שו"ת, 'מים חיים' - שו"ת.

חכם חיים דוד הלוי נפטר ביום י"ב אדר תשנ"ח ונקבר בירושלים.

חכם יוסף משאש

נולד בשנת תרנ"ב (1892) בעיר מכנאס שבמרוקו.

בנעוריו למד בישיבת 'עץ חיים' בעיר מקנס בראשותו של חכם חיים בירדוגו. בשנת תרפ"ד (1924), בהיותו בגיל 31, נבחר לכהן כרבה הראשי של העיר תלמסאן שבאלג'יר. בשנת תש"א (1941) חזר לעיר מכנאס לשמש בה כדיין. בשנת תשכ"ד (1964) עלה לארץ והתיישב בחיפה. בשנת תשכ"ח (1968) נבחר לכהן כרבה הספרדי של העיר. חיבר 48 ספרים, ביניהם: 'אוצר המכתבים' - אלפי מכתבים, שו"ת מים חיים ו'נחלת אבות' - מוסר על פרקי אבות.

חכם יוסף משאש נפטר ביום ב' שבט תשל"ד (1974) ונקבר בחיפה.

אין לגויי נכר בזמנינו - דין עובדי עבודה זרה. לכן גם אילו הייתה יד 'ישראל תקיפה', לא היינו חייבים בשום פנים, לנהוג בגויי זמנינו, כדין עובדי עבודה זרה.

ולכן כל מכלול היחסים שבין ישראל לנוכרים, הן בארץ והן בחו"ל, אין שום צורך לשמור על יחסים אלה 'מפני דרכי שלום' בלבד, אלא משום שלפי ההגדרה ההלכתית - אין הם יותר עובדי עבודה זרה.

ולכן - פרנסתם, ביקורי חוליהם, קבורת מתייהם, ניחום אבליהם ועוד, הכל ניתן להיעשות מתוך חובה מוסרית.

עשה לך רב, חלק ל, שאלה ל, עמ' עג, הועדה להוצאת כתבי הגרש"ד הלוי, תל אביב, תשמ"ו (1986)

עוד שאל כבודו, אם מותר ללוות מת גוי. ידידי! דבר זה חיובא הוא, משום דרכי שלום אפילו להפחותים שבהם, וכל שכן אם הוא מחסידיהם, שיש להם חלק לעולם הבא.

אוצר המכתבים חלק א, עמ' קח. הוצאת אוצרות המגרב, מכון בני יששכר, ירושלים. תשנ"ח (1998)

חכם שמואל אבן דנאן

נולד בשנת תרל"ז (1874) בפאס שבמרוקו.

אביו שימש כרב העיר וכראש אבות בתי הדין שלה. בשונה מאבותיו הקדושים, הקפיד לא לכהן כרב, לבד ממה שהיה מזכה את הרבים בדרשותיו, התפרנס כסופר בית דין של העיר פאס. הוא היה מפורסם במעשי צדקה ושימש כגזבר צדקה למוסדות תורה בארץ ישראל. הוא היה דרשן בחסד. דרשותיו הועתקו והודפסו בידי אליהו פרץ והם - 'לשד השמן', 'דשנת בשמן', 'תדשן אדמה'.

חכם שמואל אבן דנאן נפטר ביום כ"ח אדר ב תשכ"ב (1962).

חכם משה מרציאנו

נולד בחודש סיון תרע"ז (1917) בעיר דבדו מרוקו.

בהיותו כבן 15 הצטרף לישיבתו הגדולה של החכם הגאון רבי שלמה הכהן. בשנת תרצ"ט (1939) נשלח לשרת בקודש בעיר תאווירית. בשנת תש"ד (1944) הוזמן לכהן כראש ישיבה בעיר אוג'דה. בשנת תשי"ג (1953) התמנה לדיין בעיר מלאל, וכעבור שלוש שנים הוזמן לכהן כדיין באוג'דה. בשנת תש"ל (1970), הוזמן הרב לקובלנקה לכהן כדיין. ערב מלחמת יום הכיפורים עלה לארץ וקבע את דירתו בעיר לוד. ספרו 'מורשת משה - שו"ת וחידושים' יצא לאור רק לאחר פטירתו.

חכם משה מרציאנו נפטר ביום כ"ג בטבת תשנ"ו (1996) בעיר לוד.

צריך האדם ליזהר מהעבירות, הגורמים להקליפות לגזול שפע מהקדושה, כמו עוון הגזל - אפילו של גוי אסור כמו שכתב מר"ן... ועיין להרב 'פלא יועץ' - ערך 'גזל', שכתב שגזל הגוי חמור מגזל ישראל, שכלול עמו גם עוון חלול ה' החמור.

וכתבו המקובלים זיכרונם לברכה - שישראל הגוזל את הגוי, גורם שהשר של הגוי, יגזול שפע מהקדושה, ולהכניסו אל הקליפות. ואפילו למכור לו נבילה - בחזקת שחיטה או ליתן לו מעות מזויפות - ולומר שהן יפות או לערבם עם הטובים - הכל אסור וגזל גמור.

'ספר דשנת בשמן דרושים', עמוד יא, הוצאת מלכי רבנן, אשדוד, תשנ"ח (1998).

נשאלתי באחד, ששכח אצלו, גוי ערבי, איזה כסף, ויודעו ומכירו - אם מותר שלא להחזיר הכסף לבעליו, ולתת אותו כסף לצדקה? ...

בגויים שהם מאמינים בבורא עולם, ובפרט הישמעאלים, שהם אדוקים ביוצר כל, ומאמינים בחידוש העולם ובתחיית המתים, ודאי חייב להחזיר להם אבדתם.

ועם שזה פשוט, אבל כתבתי זה לאנשים אשר כגילי וללמוד לעצמי, ודייק ותמצא קל.

"מורשת משה שו"ת וחידושים", עמ' 253-254, הוצאת אורות יהדות המגרב, לוד, תשנ"ח (1998).

חכם שאול הכהן

נולד באי ג'רבה בדרומה של תוניסיה.

עבד למחייתו כמוכר בחנות, ואת שארית זמנו הקדיש ללימוד התורה. הוא נתמנה לרב הרובע הקטן של ג'רבה, התמסר לאנשי הקהילה, תיקן תקנות ייחודיות, ביטל מנהגים שאינם ראויים, שמר וחזק את לימוד התורה והתלמידים. הוא חיבר עשרה ספרים, ובהם: 'קרני רמים' - על פירוש רש"י ורא"ם על התורה, 'בגדי כהונה' ו'נוכח השולחן' - ביאור על השולחן ערוך, 'ערבי פסחים' - פירוש על ההגדה של פסח, 'יד שאול' - פירוש על התורה.

חכם שאול הכהן נפטר ביום ו' אייר תר"ח (1848) ונקבר בג'רבה. כ-150 שנה לאחר פטירתו הועלו עצמותיו לארץ והוא נקבר במושב איתן.

חכם אליעזר פאפו

מכונה ה'פלא יועץ', נולד בסרייבו שבבוסניה, בשנת תקמ"ו (1786).

הוא התחנך אצל רבותיו - חכם אליהו חיון וחכם משה דנון. בשנת תקע"ט (1819) הגיע לבוקרשט ושימש כרב הקהילה הספרדית בעיר. בשנת תק"ף (1820) החל לכהן כרב ואב בית דין בקהילת סיליסטרה (בולגריה). בין ספריו: 'פלא יועץ' - ספר מוסר, 'חודש האביב' חידושים על התלמוד, ו'דן אנוכי' על המדרש, ואורות אילים' על הלכות ומנהגים.

חכם אליעזר פאפו נפטר ביום כ' תשרי תקפ"ח (1828) ונקבר בסיליסטרה.

'כל דכפין ייתי ויכול' - ויש מפרשים, שממה שתלה הדבר ברעבים, ולא תלה הדבר בקיום המצווה, יראה שהוא כנגד עניי אומות העולם.

כי לפי שצריך להאכיל עניים, שלא הכינו לחג הקדוש, כי רבה היא הכנתו, וקשי הוצאותיו, לכן הכריזו לעניים שיבואו לאכול על שולחנם.

כמו שכתב הרד"א ז"ל בשם הגאונים אמרו חז"ל: 'מפרנסים עניי גויים עם עניי ישראל' - לזה אמר: 'כל דכפין' - כל הרעב, ולא לקיים המצווה, יבוא ויאכל.

ערבי פסחים דף ו, עמ' א, דפוס דוד עידאן, ג'רבה, תרע"ז, (1917)

כי ירחיב ה' את גבולו, מה טוב שירבה מתנותיו, ולא זו לעניים ותלמידי חכמים, שלצדקה תחשב לו - אלא לכל אדם, יפתח ידו, כפעם בפעם, במתנה הראויה, לפי מה שהוא אדם, וכברכת ה' אשר נתן לו. ובזה, יהיה מרבה שלום ואהבה ואחוזה, וקונה שם טוב לעצמו, וגופו מכובד על הבריות, ולמצווה רבה תחשב לו.

ולא זו לישראל - אלא אף לאומות העולם, יפתח ידו, כמאמר שלמה המלך, עליו השלום - 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו'.

פלא יועץ, אות מ, מתן, עמ' רו, ירושלים, הוצאת כרם שלמה, תשכ"ג (1963)

לזרעך נתתי הארץ

הזאת:

בראשית, פרק טו, פס יח

חכם משה יחזקאל צאלח

נולד בבגדאד שבעיראק בשנת תרנ"ו (1896).

למד תורה אצל חכם יהודה משה פתייה ואצל חכם שמעון אגסי ונסמך להוראה בשנת תרע"ג (1913) בהיותו בן 17. בשנת תרע"ה (1914), גויס לצבא העות'מאני ונלקח לבצרה, השתקע שם ועסק במסחר בדים. בשנת תר"פ (1920) חזר לבגדאד והחל ללמד תורה בבית המדרש בית זליכה. בשנת תש"ד (1944) עבר לנהל את תלמוד תורה מנדאני ובשנת תשי"א (1951) עלה לארץ ישראל ושימש כרבה של מעברת נחלת יהודה. חיבוריו הרבים נדפסו בספר 'תורת משה'.

חכם משה יחזקאל צאלח נפטר ביום י' טבת תשכ"ו (1966).

חכם יעקב אבן צור

נולד בשנת תל"ג (1673) בעיר פאס שבמרוקו.

בשנת תס"ד (1704) נבחר לכהן כחבר בבית הדין. בשנת תצ"ג (1733), לאחר פטירתו של חכם יהודה בן עטר, נבחר לכהן במקומו כאב בית הדין והופנו אליו שאלות מכל רחבי מרוקו. הוא תיקן תקנות רבות בענייני חינוך, משפחה וחברה, וחבר כארבע מאות פיוטים. חייו היו רצופים באסונות, רבים מילדיו נפטרו בחייו ובשל הצרות נאלץ לנדוד מעירו. בין ספריו: 'משפט וצדקה ביעקב' - שו"ת, 'ענת לכל חפץ' - פיוטים, 'ויקרא יעב"ץ' - דרושים. חכם יעקב אבן צור נפטר בליל שבת, ביום ב' טבת תקי"ג (1753), ונקבר במרוקו.

שאם לא 'רשעת הגויים', לא היו מגורשים האומות ממנה, אלא היו יושבים ישראל והאומות יחדיו.

... ועוד, בתחילת השבועה כשאמר הקב"ה לאברהם לתת לו את ארץ כנען היו הם רשעים, ולכן אמר לו הקב"ה: לתת לו את ארץ כנען, אבל אם היו צדיקים, לא היה נותן לו ארץ כנען אלא ארץ אחרת, או ישבו יחדיו.

תורת משה, כרך א, פני משה, פרשת עקב, עמ' קצה, הוצאת אהבת שלום, ירושלים, תשמ"ט (1989)

בזכות אבות, שלא רצו ליקח בזרוע, אף אם להם לבדם נתנה הארץ למורשה. ומצינו שאברהם ביקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בדמים יקרים. וכן יעקב ביקש וקנה במאה קשיטה.

ולמרוד לא מרדו באומות העולם. על ידי זה מקרבין את הגאולה, שזכות אבות מסייעת בדבר זה, לחלוק כבוד למלכות ולמי שהשעה משחקת לו.

ויקרא יעב"ץ - דרשות, דרוש א, עמוד ו, הוצאת מלכי רבנן, אשדוד, תשס"ב (2002)

שוב ה' לְפָנָי וְרַחֲמֵיו עַל כָּל מַעֲשָׂיוֹ׃

תהילים, פרק קמה, פס ט

חכם עלזואן שמעון אבידני

נולד בכפר נרווא שבכורדיסטן העיראקית.

בשנת תרמ"א (1881) כשבגר

עבר לעיר עמדייה ובה הנהיג את קהל ה'. בשנת תרע"ז (1917), בהיותו כבן 35, גויס לשירות כחייל בצבא התורכי. קשריו הטובים עם קציני הצבא והמושל התורכי עמדו לזכותו כשכיהן כאב בית הדין בעיר עמדייה ועמד בראש מפעל העלייה לארץ ישראל. בשנת תרצ"ד (1933) עלה לירושלים וקבע משכנו בשכונת 'זיכרון יוסף', ובה שימש כרב, שוחט, מוהל ופוסק הלכה. חיבר את הספרים: 'מעשה הגדולים', תרגום התנ"ך לכורדית, פירוש לספר הזוהר 'קרבנין ועלוון', וכתב פיוטים רבים.

חכם עלזואן שמעון אבידני נפטר ביום כ"ט תמוז תשמ"א (1981).

חכם עזרא ששון דנגור

נולד ביום כ"ו אב תר"ח (1848) בבגדאד שבעיראק.

למד תורה בבית המדרש 'בית

זליכה' אצל חכם עבדאללה סומך. בשנת תרי"ח (1858), בהיותו בן עשר, מת עליו אביו. משנת תרכ"ו (1866) חכם עזרא ששון למד בבית המדרש מחצית היום, ובחציו השני עסק במסחר. סמוך לשנת תרנ"ב (1892) הוזמן לכהן בקהילת יוצאי בגדאד בראנגון שבבורמה. בשנת תרס"ג (1903) הקים בית דפוס בבגדאד. בשנת תרפ"ג (1923) נתמנה לחכם באשי. לאחר חמש שנים התפטר חכם עזרא ששון דנגור מתפקידו. מבין חיבוריו: 'אמרי קהלת' - 'מנחה בלולה' - דינים, מנהגים ופיוטים; ספר שאלות ותשובות; ספר דברי הימים של בגדאד.

חכם עזרא ששון דנגור נפטר ביום י"ג טבת תר"ץ (1930) ונקבר בבגדאד.

ורחמיו על כל מעשיו כתיב, ואפילו על הדגים מתחת לים, ועד עוף השמיים גברו רחמיו, לא כל שכן על בן אדם אשר הוא בצלם א-לוהים ודמותו. ...

ובוא וראה אפילו ישמעאלים מכניסים אורחים בסבר פנים יפות כמו שראינו בעירק בסוריה בתורכיה, כשהייתי, אני הכותב, הולך למול את בניהם. היו מכריזים בכל העיר ומודיעים להם שיתאספו לבית שר הגדול שלהם לכבוד המוהל המועלם וחכם היהודים.

אז באים בהמוניהם בחדר גדול העשוי לאספות, והייתי מטיף להם דברי תוכחות בלשונם, לשון כרמנג'י, ונהנים מאוד מזה, ולפעמים הייתי פוסק להם את דינם על פי התורה.

מעשה הגדולים, בראשית, וירא, סע' ח, עמ' רנה, ירושלים, מהדורה שנייה, תשל"ח (1978)

כמו שמפורש לפנינו: 'ואתם ידעתם את נפש הגר - כי גרים הייתם בארץ מצרים'. ומי שהיה בצרה וצוקה וה' הצילו, ראוי שירחם על כל הבא במצוקה ההיא, וכן הוא בתולדות נפש האדם - שיכמרו רחמיו בראותו את רעהו במכאוב, שהרגיש הוא בעצמו לשעבר.

עדי זהב על התורה, ספר שמות, עמ' שיג, הוצאת מכון ירושלים, ירושלים, תשמ"ז (1987)

ה' ע' ש' | ה' | יב' |
לְעָמּוֹ יִתֵּן
אֶת עָמּוֹ
בַּעֲשָׁלוֹם:
| תהילים, פרק כט, פס יא

חכם שלמה מלכה

נולד בט"ו באב תרל"ח (1878)
באספלו שבתפילאלאט, מרוקו.

בשנת תרנ"ח (1898) חכם

שלמה מלכה ורעייתו עלו לארץ ישראל. הוא
למד בישיבות בטבריה ובצפת והוסמך לרבנות.
שימש חבר בבית הדין הרבני בטבריה. בשנת
תרס"ח (1908) נענה לבקשה לכהן בעיר
אומדורמאן, שבסודן. אחד הדברים שהתמודד
איתם, היה גירון של הנשים היהודיות שאולצו
להתאסלם על ידי המהדי. פרסם מאמרים
בשבועון אל-שמש - שבועון הקהילה היהודית,
שיצא לאור בערבית בין השנים תרצ"ד-תש"ח
(1934-1948).

חכם שלמה מלכה נפטר ביום ה' ניסן תש"ט
(1949) בחרטום. בשנת תשל"ז (1977) הובא
ארוננו לירושלים ונטמן בחלקת יהודי סודאן
בהר המנוחות.

מילתי אשר אני מפנה אל אנשי הדת מכל האסכולות היא שיעשו ככל
שביכולתם כדי להפיץ את השלום, ולהסיר את האיבות ואת השנאה,
ולטהר את האווירה מן הקנאות הדתית, ושילמדו לקח מן ההיסטוריה
ומן החורבן וההרס, שגרמו האנוכיות והקנאות הדתית, שכן הכוח, כל
הכוח והברכה הם: האהבה והשלום, כמו שאמר אדוננו דוד במזמור: 'ה'
עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום'.

אל-שמש, גיליון 282, 23/2/1940 תרגם מערבית פרופ' נחם אילן.

אמרו חכמינו זיכרונם לברכה: גדול השלום שאפילו בזמן מלחמה צריכים
שלום, ואפילו מלאכי השרת צריכים שלום שנאמר: 'עושה שלום במרומיו',
וברכת כוהנים חותמת בשלום שנאמר: 'וישם לך שלום', ואף משה רבינו
עליו השלום ביקש את השלום שנאמר: 'ואשלח מלאכים ממדבר קדמות
אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמור', ומלך המשיח יפתח בשלום,
והנביאים נבאו על השלום, ואין הקב"ה מנחם את ירושלים אלא בשלום,
ועוד ראיות רבות על השלום.

ולזה נאמר: 'וקראת אליה לשלום' - והכוונה בזה: שידעו אומות העולם
את מעלת תורתנו הקדושה, שציוותה לפתוח להם בשלום.

'ואם לא תשלים עמך' - רצה לומר: שלא יכירו אומות העולם מעלת
התורה והשלום, אלא שרוצים לעשות עלינו מלחמה, אז - 'וצרת עליה'.

אפיקי מים עמ' שמא, הועד להוצאת ספרי הרב עובדיה, עמותת אהבת תימן, ישראל תשס"ה (2004)

חכם עובדיה יעבץ

נולד בסביבות שנת תרפ"ב
(1922) בצעדה שבתימן.

בשנת תש"א (1941) נפטר סבו,

זמן קצר לאחר מכן נפטר גם האב, והוא התמנה
לרבה של צעדה וסביבותיה. בשנת תש"ט
(1949) ארגן את קהילתו לעלייה לארץ, הגיע
למחנות העולים שבעדן, ומשם עלה לארץ.
הוא התיישב בראש העין וכיהן כראש המועצה
הדתית. בשנת תשי"ט (1959) יצא לתימן,
בשליחות הסוכנות היהודית, לעודד עלייה.
בשנת תשי"כ (1960) התמנה לרבה של קריית
עקרון. בין ספריו: 'אפיקי מים' - על התורה,
'שפתי ישינים' ו'דרכי נועם' - שו"ת, 'צעדה
וסביבותיה' - היסטוריה של יהודי תימן.

חכם עובדיה יעבץ נפטר ביום י"ב שבט תשע"א
(2011) ונטמן בקרית עקרון.

על עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תְּלִינוּ בְּנֵי רֹוֹתֵינוּ:

תהילים, פרק קלז, פס ב

חכם עובדיה יוסף

נולד ב"ב תשרי תרפ"א (1920)
בבגדאד שבעיראק.

בשנת תרפ"ד (1924) עלה עם משפחתו לארץ ישראל, בשנת ת"ש (1940), הוסמך לרבנות ודיינות, ובשנת תש"ד (1947) עבר למצרים, שם כיהן כאב בית דין. בשנת תש"ט (1950) שב לארץ ישראל, ומאו שימש כדיין, אב בית דין ורב בפתח תקוה, ירושלים ותל אביב. בכל מקום שבו כיהן פסק כמנהג הספרדים, אף בניגוד לפסיקות קודמות. בשנת תשל"ג (1972) מונה לראשון לציון. פסיקותיו ידועות כהיסטוריות וכפורצות דרך. ספריו הפכו לספרי יסוד ביניהם סדרות הספרים: 'ביע אומר' ו'יחווה דעת',

חכם עובדיה יוסף נפטר ביום ג' חשוון בשנת תשע"ד (2013) כרבם של כל ישראל. בהלווייתו השתתפו המונים, כמיליון במספר, והוא נטמן בבית הקברות סנהדריה.

חכם יעקב חיים סופר

נולד בשנת תר"ל (1870) בבגדאד. רבותיו היו חכם עבדאללה סומך וחכם אלישע דנגור. הוא הוסמך

למורה צדק בידי חכם יוסף חיים, ה'בן איש חי', ולפרנסתו עבד כסופר סת"ם. בראש חודש אייר תרס"ד (1904) עלה לארץ ישראל, גר בירושלים ולמד בישיבת המקובלים בית אל. בשנת תרס"ט (1909) הקים את בית הכנסת 'שושנים לדוד' בשכונת בית ישראל. מאוחר יותר הצטרף ללומדי הקבלה בישיבת 'רחובות הנהר'. בין חיבוריו הרבים: 'כף החיים' - פסקי הלכה על שלחן ערוך, 'יגל יעקב' - דרשות על סדר פרשת השבוע, 'באר מים חיים' - שו"ת.

חכם יעקב חיים סופר נפטר ביום ט' סיוון תרצ"ט (1939) ונקבר בהר הזיתים.

ידוע מה שכתב רבינו הגדול הרמב"ם: שהשמחה בעבודת השם יתברך ובאהבתו בעשיית מצותיו, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחת מצוה זאת ראוי ליפרע ממנו. ...

ועל זה סמכו גדולי הדורות של עדות המזרח לחבר שירים ופזמונים בלחן של שירי ערבים לשורר ולזמר להשם יתברך במסיבות של חתן ובר מצוה ובמילה, ובשבתות וימים טובים, בשירים המיוסדים על פי לחן של שירים ערביים.

יש להמליץ על זה - 'על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו'.

שו"ת יחווה דעת חלק ב, סימן ה, עמ' כה, ירושלים, תשל"ח (1978)

'אמר משה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם משבעים אומות שיש לך, אין אתה מצווני אלא לישראל בלבד?!' - והקשו המפרשים ז"ל איך משה רבינו, עליו השלום, מלאו ליבו לבקש מאתו יתברך, שיצווה לו על אומה אחרת לקיום מצוות?! ...

ונראה לעניות דעתי לתרץ, בעזרת השם, שמשה רבינו, עליו השלום, רוצה לזכות לבני אדם ובכלל רצה לזכות לאומות.

ישמח ישראל, שמות, פרשת תצוה, עמ' רל, ירושלים תשמ"ט (1989)

רַבִּי חֲנִינָא
סֵגֶן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר:
הוּא מַתְּפִיל
בְּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל
מַלְכוּת.

מסכת אבות, פרק ג, משנה ב

חכם יוסף צוברי

נולד בשנת תרע"ו (1916) בצנעא שבתימן.

בשנת תר"צ (1930), כבר

בהיותו כבן 15, חיבר את חיבורו הראשון - 'שורש החיים'. בשנת תש"ד (1943) עלה יחד עם בני משפחתו לארץ ישראל. הם קבעו את משכנם בעיר תל אביב. בשנת תשי"ב (1952) נבחר לכהן כרבה הראשי של עדת יהודי תימן בתל אביב וסביבותיה. בין ספריו: 'מסורת מדויקת' - על הקריאה בתנ"ך, 'מגיד מראשית' - על הגדה של פסח, 'ויצבור יוסף בר' - שו"ת. סידורו 'כנסת הגדולה' שבו סידר את התפילה על פי המסורת התימנית הפך לסידור יסודי בכל בית כנסת של יהודי תימן.

חכם יוסף צוברי נפטר ביום ב' אב תש"ס (2000) ונטמן בתל אביב.

חכם דוד בן זמרה, הרדב"ז

נולד בספרד בשנת ר"מ (1479).

בשנת רנ"ב (1492), בהיותו בן

13, בעקבות גירוש ספרד, נדד

יחד עם משפחתו לפאס שבמרוקו וממנה לצפת. בשנת רע"ג (1513) עבר הרדב"ז למצרים, מונה לאב בית דין והתפרנס ממסחר. בשנת רע"ז (1517) נתמנה למנהיגה של יהדות מצרים. בשנת ש"ג (1553) חזר לצפת. חכם דוד בן זמרה הנהיג את מניין השנים לבריאת העולם שבו משתמשים כיום. תשובותיו בהלכה קובצו בספרי שו"ת הרדב"ז ובספר 'דברי דוד'. עוד מספריו: 'קצר תפארת' 'מצודות דוד' 'מכתב לדוד' ו'מגן דוד'.

חכם דוד בן זמרה נפטר ביום כ"א חשוון של"ד (1573) ונקבר בצפת.

בהיות רצונו הפשוט - חפץ להיטיב לברואיו, ורוצה בקיום העולם, ביישובו ובתיקונו, משום כך מגדיל חסדו עמהם תמיד, בהיותו ממליך מהם מלכים, ונותן להם מכבוד מלכותו ויראתו, ומחכים מהם חכמים, ונותן בליבם מרוח חכמתו,

בעבור ישמרו על שלום העולם וסדריו, וידבירו תחת ידם כל בני מרי מבני האדם במוראם ובחוכמתם. כמו שאמרו: 'אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו'.

ויצבור יוסף בר, חלק א, עמ' צח, מכון שתילי זיתים, ירושלים, תשנ"ט (1999)

כי לפעמים שר של אומה זו נופל תחת שר של אומה אחרת, וחדלת מעוזב לו?! - לא תאמר 'שניהם שונאים, מה לי ולהם', אלא 'עוזב תעזוב עימו' בתפילתך. כמו שאמרו רבותינו זיכרונם לברכה, 'הווי מתפלל בשלומה של מלכות'.

מצודת דוד, מצווה תפט, עמ' תנז-תנח, הוצאת יריד הספרים, ירושלים, תשס"ג (2013)

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים

מֵרַבִּים

מסכת ברכות, דף סד, עמוד א

שָׁלוֹם בְּעוֹלָם.

חכם מרדכי אליהו

נולד בעיר העתיקה בירושלים
בכ"א אדר תרפ"ט (1929).

למד בישיבת פורת יוסף מפי
חכם עזרא עטיה. בשנת תשי"ח (1948) לחם
במלחמת העצמאות. בשנת תשי"ז (1957)
הוסמך כדיין וכיהן בעיר באר שבע. משנת
תשכ"ד (1964). כיהן בבית הדין בירושלים,
ולימים התמנה לחבר בית הדין הגדול בירושלים.
בשנת תשמ"ג (1983) נבחר לראשון לציון וכיהן
עד שנת תשנ"ג (1993). בהשתדלותו הוקמו
עשרות רבות של גרעינים תורניים. חיבר עשרות
ספרים ובהם 'מאמר מרדכי', 'אמרי מרדכי'
ו'דברי מרדכי'. לאחר מותו יצאה לאור סדרת
הספרים 'אביהם של ישראל'.

חכם מרדכי אליהו נפטר ביום כ"ה סיוון תש"ע
(2010) ונטמן בהר המנוחות בירושלים.

חכם חיים פלאגי

נולד בתקמ"ח (1788) באיזמיר.
בשנת תקע"ג (1813) הוסמך
כחכם השלם על ידי סבו -

הראשון לציון חכם רפאל יוסף. בשנת תקפ"ח
(1828) הסכים לכהן כדיין בבית דין וכראש
ישיבת 'בית יעקב רבי' באיזמיר. בשנת תקצ"ז
(1837) נתמנה לאב בית דין הגדול בעירו, ובשנת
תרט"ו (1857) נתמנה לחכם באשי. חכם חיים
פלאגי היה לפה לפני קהילתו, הקים מוסדות
צדקה וחסד ופעל להקמת בית חולים יהודי.
חכם חיים פלאגי התפרסם בספריו הרבים,
כ-80 במספר, מספריו: 'פעולת צדיק לחיים',
שו"ת 'סמיכה לחיים', 'דחמים לחיים', 'ארוצות
החיים', 'לב חיים', 'חיים לראש', 'קול החיים',
'מצה חיים', 'צדקה חיים', 'פעולת צדיק לחיים'.
חכם חיים פלאגי נפטר ביום י"ז שבט תרכ"ח
(1868) ונקבר באיזמיר.

באיסור מכירת כלי זיין לעכו"ם, אפילו אם אין חשש שיזיקו לישראל,
אסור למכור להם ... כדברי הרמב"ם בפירוש המשניות וזה לשונו: 'שלא
לעזור המשחיתין בארץ להשחית'.

היינו, עם ישראל ממונה על שלימות העולם, ודרכי המוסר והתנהגות בני
האדם בו, ואסור לאפשר לאומה להילחם עם אומה אחרת ולהשחיתה.

שו"ת מאמר מרדכי, חלק ב, עמוד קמה. מכון דרכי הוראה לרבנים, ירושלים, תש"ע (2010)

אם יהיה לו לאדם מישראל, איזו תביעה וטענה באיזה אופן שיהיה עם
איזה אדם מאומות העולם, שבתחילה יבקש ממנו בשלום ובמישור ובפה
רך, ולא לבוא עליו בעקיפין ובכעס ובאכזריות, אפילו אם הדין עמו,
וילמוד דרך ארץ תוכחות מוסר מהקב"ה, שהוא מלך מלכי המלכים, ועם
כל זה לא בא אל פרעה בתחילה באכזריות כי אם בדרך שלום, ששלח
למשה רבינו עליו השלום בשליחות ובמיתון.

דרכיו למשה, עמ' לא, הוצאת שובי נפשי, ירושלים, תש"ס (2000)

לעילוי נשמת חכמי ישראל

דע שמנהגינו להדליק נר נשמה לכבוד הצדיקים

ולעילוי נשמתם, שנאמר נר ה' נשמת אדם.

ומה טוב להוסיף מאור התורה על אור הנר,

שנאמר נר מצווה ותורה אור.

ומה טוב להרבות מתורת הצדיק ביום פטירתו,

שאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי

כל תלמיד חכם, שאומרים דבר שמועה מפיו

בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר.

ואף אם כל השמים יריעות, וכל בני אדם

לבלרים, וכל היערים קולמוסים,

איננו יכולים לכתוב מה שלימדו רבותינו. אך

טוב מעט לצדיק, ובזכות תורתו הקדושה,

ובזכות הלימוד שילמדו ישראל בשמו, ביום

פטירתו, הקב"ה ישים חלקנו עמהם,

ולעולם לא נבוש כי בקב"ה בטחנו, ועל חסדו

הגדול באמת נשענו,

ומה רב טובך אשר צפנת ליראך.

החכם היומי • חכמים מרבים שלום בעולם

אלי ברקת, סמנכ"ל חינוך כל ישראל חברים ראש בית המדרש ממזרח שמש
חני ממרס, ראש מטה ומנהלת יח"צ • **חיה נאמן**, מנהלת מפת"ח

www.hyomi.org.il

כל ישראל חברים
ALLIANCE ISRAËLITE UNIVERSELLE

בית כל ישראל חברים בית ספר חקלאי מקווה ישראל חולון 5891000 טל. 072-2566671 • פקס. 072-2566690
משרד ירושלים רחוב יפו 99 ירושלים טל. 02-6235034 • פקס. 02-5619312 www.kiah.org.il